

De kostnader som Niuvanniemi sjukhus och Gamla Vasa sjukhus förorsakar anhopas på Norra Savolax och Österbottens välfärdsområde

Den lagreform som överförde verksamhet till välfärdsområdena ledde till att kostnaderna för vården på Niuvanniemi sjukhus och Gamla Vasa sjukhus för patienter som bytt hemkommun överfördes på Norra Savolax och Österbottens välfärdsområden omedelbart i samband med bytet av hemkommun. I och med detta övergår en anseelig andel av kostnaderna för den rättspsykiatriska vården till Norra Savolax och Österbottens välfärdsområden även om patienterna kommer från hela landet och detta inte kompenseras genom THL:s sjuklighetsindex. Vårdansvaret för denna psykiatriska patientgrupp kvarstår även efter vårdperioden på Niuvanniemi sjukhus och Gamla Vasa sjukhus hos Norra Savolax och Österbottens välfärdsområden, ofta i flera år eller till och med resten av patienternas liv. Det här leder förutom till långvariga kostnadseffekter även till att den psykiatriska avdelningsvården i Norra Savolax och Österbottens välfärdsområden överbelastas, vilket igen skapar en flaskhals till den rättspsykiatriska vård som tillhandahålls av Niuvanniemi sjukhus och Gamla Vasa sjukhus. Finansieringsmodellen bör oundvikligen ändras och bli mer rättvis så att de direkta och långvariga kostnaderna för den psykiatriska vården av de patienter som vårdas på Niuvanniemi sjukhus och Gamla Vasa sjukhus ska fördelas jämnt mellan alla välfärdsområden.

Tidigare när den vård oberoende av patientens vilja med stöd av kriminallagstiftningen tillhandahölls vid Niuvanniemi sjukhus eller Gamla Vasa sjukhus ansvarade patientens hemkommun, där vårdrelationen hade uppstått, för vårdkostnaderna. Det har redan en längre tid varit vanligt att patienter som vårdas på Niuvanniemi sjukhus och Gamla Vasa sjukhus bytt sin hemkommun till Kuopio eller Vasa. Enligt personalen är motiveringen från patientens perspektiv det att patienterna vill bryta sina kontakter med sin tidigare livsmiljö och börja sitt liv liksom "på ny kula".

I våras (överläkare Allan Seppänen 31.5.2024) vårdades patienter från Norra Savolax välfärdsområde på Niuvanniemi sjukhus enligt följande: Rättspsykiatriska patienter 40 personer, och farliga och/eller svårskötta patienter 23 personer. Av dessa hade 38 personer bytt hemkommun. Det här betyder att en klar minoritet av patienterna (25 patienter) ursprungligen hade bott i Norra Savolax. Antalet personer som bytt hemkommun har klart ökat i och med välfärdsområdesreformen i jämförelse med de överlåtande organisationernas tidigare kostnader. Denna förändring kan även observeras bl.a. vid en jämförelse av Kuopio stads tidigare siffror. På Gamla Vasa sjukhus vårdas för tillfället endast två patienter från Norra Savolax.

På Gamla Vasa sjukhus vårdade man på våren 2024 (27.5.2024) sex patienter som under sin vårdperiod bytt sin hemkommun till någon kommun i Österbottens välfärdsområde. På motsvarande sätt uppgick antalet patienter som bodde i Österbottens välfärdsområde före början av sin vårdperiod till 16 patienter år 2022, 11 patienter år 2023 och 12 patienter hitintills år 2024.

Yleiset palvelut, erityispalvelut

29.8.2024

Patientvården på Niuvanniemi sjukhus är indelad i tre priskategorier (dagspriser om 355 euro, 371 euro och 528 euro/dag) som ses över under vården, varför kostnaderna kan variera. I den lägsta prisklassen skulle kostnaden för en patient som överförs till Norra Savolax välfärdsområde från något annat välfärdsområde på årsnivå belasta Norra Savolax välfärdsområde med 4,92 m€/år och i den högsta prisklassen med 7,3 m€/år. I praktiken ligger den faktiska kostnaden för någon som flyttat till Norra Savolax välfärdsområde mellan detta prisspann, sannolikt närmare den övre gränsen.

Även för Österbottens välfärdsområde har de patienter som bytt hemkommun åsamkat ansevära kostnader: slutsumman för vården av patienter som bytt hemkommun uppgick år 2022 till cirka 800 000 euro, år 2023 till cirka 950 000 euro och under början av år 2024 (januari–april) till redan cirka 300 000 euro. De motsvarande kostnaderna för vården av de egna patienterna från kommunerna i Österbottens välfärdsområde uppgick till cirka 1,4–1,7 miljoner euro (2022–2023) och cirka 600 000 euro i början av år 2024 (januari–april).

När finansieringsansvaret låg hos kommunerna var det möjligt för till exempel Kuopio stad att fakturera den tidigare hemkommunen när en patient bytt hemkommun. För Kuopio stad handlade det de senaste åren om summor runt 4–4,5 miljoner euro per år. Med andra ord en betydande summa.

Välfärdsområdeslagstiftningen ger inte längre denna möjlighet. När hemkommunen byts överförs betalningsansvaret för vården till det nya välfärdsområdet. Förutom de orsaker som tidigare angetts har det i det här läget blivit fördelaktigt för de andra välfärdsområdena att till och med uppmuntra patienten att byta hemkommun.

Utifrån siffrorna som presenterades ovan går det att dra slutsatsen att de andra välfärdsområdena finner byte av hemkommun (och därmed en överföring av kostnaderna) mycket lockande. När patienten byter hemkommun överförs kostnaderna för hans vård på Niuvanniemi sjukhus eller Gamla Vasa sjukhus till Norra Savolax och Österbottens välfärdsområden, och det går inte att överföra kostnaderna tillbaka till det välfärdsområde i vilket patienten hade sin hemkommun när vårdrelationen inleddes, vilket har varit möjligt tidigare.

Vården av patienter på Niuvanniemi sjukhus och Gamla Vasa sjukhus upphör i allmänhet inte efter vården som getts i enlighet med kriminallagstiftningen (som också den är påtagligt lång), utan dessa patienter behöver även i fortsättningen annan psykiatrisk avdelningsvård och krävande psykiatrisk öppenvård. Efter att patienten bytt hemkommun är också ansvaret för den fortsatta vården hos Norra Savolax och Österbottens välfärdsområden, vilket resulterar i en mycket lång betalnings- och vårdskyldighet. Tidigare kunde också den psykiatriska avdelningsvård som patienten behövde efter vårdperioden på Niuvanniemi sjukhus eller Gamla Vasa sjukhus ges på grundval av den tidigare hemkommunen på sjukhus i olika delar av Finland, därmed finns det en risk för att ansvaret för att möta det fortsatta vårdbehovet hos alla dessa patienter faller på Norra Savolax eller Österbotten.

Kapaciteten på den psykiatriska avdelningsvården i Norra Savolax är redan i nuläget mycket snävt dimensionerad för den egna befolkningens vårdbehov och man har inte i någon betydande mån iakttagit dem som bytt hemkommun. Som en följd av detta vårdas patienter längre än nödvändigt på Niuvanniemi sjukhus, vilket innebär en ständigt växande ekonomisk belastning på Norra Savolax

---

Yleiset palvelut, erityispalvelut

29.8.2024

---

välkärdssområde. Dessutom finns det en risk för att kapaciteten på Niuvanniemi sjukhus inte räcker till, med andra ord kan rättspsykiatrins patienter inte tas in på ett ändamålsenligt sätt till Niuvanniemi, eftersom deras avdelningar är fulla av patienter som väntar på att få en plats för psykiatrisk avdelningsvård någon annanstans.

Detta problem som den nya lagstiftningen innebär fördes fram redan i beredningsfasen av välfärdsområdeslagstiftningen, men det beaktades inte i lagstiftningen. Man har påstått att detta problem har tagits i beaktande i finansieringskalkylen som utgår från välfärdsområdenas behovskoefficient (med andra ord ersättning för tunga, psykiatriska diagnoser som konstaterats hos patienter på Niuvanniemi och Gamla Vasa sjukhus). Ersättningen är dock en fullkomligt otillräcklig kompensation för de faktiska kostnaderna som uppstår. THL:s sjuklighetsindex ger inte en tillräcklig kompensation för den kostnadsöverföring som genom den nya lagstiftningen förorsakas av dem som byter hemkommun.

Kostnaden som förorsakas av dem som byter hemkommun betyder en motsvarande minskning i den övriga hälso- och sjukvården i Norra Savolax och Österbottens välfärdsområden. Norra Savolax och Österbottens välfärdsområden har alltså försatts i en ojämlig position, eftersom välfärdsområdenas finansieringsmodell inte beaktar detta betydande finansieringsproblem som förorsakats av den ändrade lagstiftningen.

Vi föreslår, att Social- och hälsövärdssministeriet vidtar åtgärder för att säkerställa att den ekonomiska belastning som uppstår när en patient byter hemkommun fördelas jämnt välfärdsområdena emellan. Vi anser att lagstiftningen bör ändras så att det välfärdsområde i vilket patienten hade sin hemkommun vid vårdperiodens början kan faktureras för kostnaderna för vården på Niuvanniemi sjukhus och Gamla Vasa sjukhus – på liknande sätt som i den tidigare lagstiftningen.

Med vänliga hälsningar

Marko Korhonen, välfärdsområdesdirektör

Sami Remes, verksamhetslinjedirektör, specialservice

Norra Savolax välfärdsområde

Marina Kinnunen, välfärdsområdesdirektör

Österbottens välfärdsområde